

РАК ШИЙКИ МАТКИ

Найпоширеніше онкологічне захворювання, представляє злоякісну пухлину, росте з клітин шийки матки. Рак шийки матки і рак тіла матки розглядають як різні захворювання з огляду на значні відмінності в причинах виникнення пухлин, підходи до профілактики, діагностики та лікування.

Важливою з точки зору медицини особливістю є те, що рак шийки матки з'являється і розвивається з передракових станів, що спрощує його ранню діагностику і дозволяє проводити органозберігаюче лікування.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ РШМ

Унікальною особливістю більшості випадків раку шийки матки є наявність придбаних передпухлинних змін (передрак): дисплазія, лейкоплакія, ерозія. Ці зміни досить легко виявити, якщо жінка проходить регулярне профілактичне обстеження у гінеколога.

Найбільш частою причиною раку шийки матки стає дисплазія, викликана вірусом папіломи людини (ВПЛ). На частку ВПЛ припадає до 90% випадків дисплазії епітелію різного ступеня тяжкості і раку шийки матки.

Фактори ризику РШМ:

- ранній (до 18 років) початок статевого життя;
- наявність в сьогоденні і минулому великої кількості статевих партнерів;
- відмова від презервативів на користь інших методів контрацепції (при відсутності єдиного партнера);
- уrogenітальні інфекції – перш за все це стосується хламідіозу;
- ВІЛ - пригнічення імунної системи викликає підвищену сприйнятливність до вірусних інфекцій, зокрема, до ВПЛ. Одним із завдань імунітету є виявлення і знищення злоякісних клітин, уповільнення росту пухлини. У інфікованої ВІЛ жінки дисплазія шийки здатна стрімко перероджуватися в злоякісне утворення;
- куріння – канцерогени потрапляють в організм з тютюновим димом з потоком крові досягають статевих органів, провокують пошкодження ДНК і початок злоякісного процесу;
- неправильне харчування – частоту розвитку цього виду раку підвищує недостатнє вживання рослинної їжі, надмірна маса тіла;
- спадковий фактор – висока частота цієї патології спостерігається у пацієнток, що мають близьких родичок з подібним діагнозом .

СИМПТОМИ

Симптоматика раку шийки матки на ранніх стадіях, особливо раку цервікального каналу, часто відсутня.

Специфічними для РШМ є такі прояви:

- ациклічні кров'яністі виділення, особливо пов'язані з сексуальним контактом (у жінок в постменопаузі будь-які кров'яністі виділення);
- водяністі виділення (виникають при пошкодженні дрібних лімфатичних судин, близько розташованих до ураженого епітелію);

- на пізніх стадіях пухлинного процесу з'являються більш виражені симптоми: поява в виділеннях гнійних домішок і різкого неприємного запаху (внаслідок розпаду клітин новоутворення);

- біль в крижовій області, нижньої частини живота (свідчить про поширення пухлини на параметрії і здавлювання нервових сплетінь);

- порушення відтоку сечі, прискорене і хворобливе сечовипускання, симптоми ниркової недостатності (пов'язані зі здавленням сечоводу);

- порушення дефекації, обумовлене ураженням прямої кишки;

- лімфостаз, викликаний застоєм лімфи в судинах нижніх кінцівок;

- перитоніт, уремія.

На початку хвороби жінка не відчуває дискомфорту і часто навіть не підозрює про небезпечний стан, тому для діагностування патології необхідно відвідувати гінеколога не рідше одного разу на рік.

До діагностичних процедур входить:

- візуальний гінекологічний огляд і ручне дослідження;

- кольпоскопія – огляд шийки матки і піхви під збільшенням за допомогою кольпоскопа дає можливість виявити ділянки дисплазії, з яких береться мазок для проведення цитологічного дослідження;

- цитологічне дослідження мазка з шийки матки (мазок Папаніколау, pap smear, ПАП-тест) - практично завжди дозволяє визначити хворобу до появи перших клінічних ознак;

- проба Шиллера – шийка матки обробляється розчином Люголя, при цьому неушкоджена епітеліальна тканина набуває бурого відтінку, а ділянки, на яких протікає злякисний процес, не забарвлюються;

Цитологічне дослідження (ПАП-тест) – це простий, недорогий і точний спосіб визначити передрак або початок злякисного процесу в епітелії шийки матки. При виявленні клітин з патологічними змінами проводиться біопсія тканин шийки матки і морфологічне дослідження зразків для визначення клітинного типу пухлини. На УЗД рак шийки матки не визначається, тому ультразвукове дослідження малого таза, як МРТ / КТ легенів виконується з метою уточнення поширення новоутворення, в тому числі діагностики метастазів РШМ у віддалені лімфовузли і внутрішні органи.

ПРОФІЛАКТИКА

Особливу настороженість слід проявляти жінкам, які мають РШМ в сімейної історії.

Для нейтралізації основного фактора розвитку раку шийки матки - вірусу папіломи людини, – найбільш ефективна вакцинація. Щеплення від ВПЛ набуває все більшого поширення в календарі обов'язкової вакцинації різних країн, що різко знизило світову статистику захворюваності і, відповідно, смертності від цього виду раку.

Вакцина від ВПЛ доступна і в Україні. Другим по ефективності напрямком профілактики є популяризація в суспільстві регулярних профілактичних обстежень у гінеколога, проведеним за сучасними світовими стандартами, що включає кольпоскопію з можливістю фото- і відеореєстрації для динамічного спостереження за змінами, і регулярний ПАП-тест.

**Лікар гінеколог-онколог
поліклінічного відділення КНП**

**«Чернігівський медичний центр сучасної онкології»
Дмитро Григорович Григоренко**